

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА
СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

FINANCE, BANKING
AND INSURANCE

Гончар Галина. Теоретичні моделі ролі інституційних інвесторів у функціонуванні фондового ринку.
Економічний дискурс. 2026. Випуск 1. С. 7-16.
DOI: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2026-1-1>

УДК 336.76 : 336.7

JEL Classification G23, G32, G35, G38, O16, Q56, H54, P45

Гончар Галина

к.е.н., доцент, доцент кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін
Чортківський навчально-науковий інститут підприємництва і бізнесу
Західноукраїнського національного університету
м. Чортків, Україна

E-mail: h.honchar@wunu.edu.ua

ORCID: 0000-0002-1484-1666

ТЕОРЕТИЧНІ МОДЕЛІ РОЛІ ІНСТИТУЦІЙНИХ ІНВЕТОРІВ У ФУНКЦІОНУВАННІ ФОНДОВОГО РИНКУ

Анотація

Вступ. Фондовий ринок є ключовим елементом фінансової системи, а інституційні інвестори виступають його системоутворюючими суб'єктами. Їхня діяльність визначає рівень ліквідності, стабільності та ефективності корпоративного управління. Практична значущість дослідження полягає у визначенні ролі інституціоналів у відновленні українського фондового ринку в умовах війни та процесів євроінтеграції, що робить їх стратегічними агентами економічної трансформації.

Методи. Методологічною основою дослідження є системний підхід, що дозволив розглядати інституційних інвесторів як цілісну групу суб'єктів фінансової системи. Використано методи аналізу і синтезу, індукції та дедукції для узагальнення наукових положень; порівняльний аналіз – для зіставлення неокласичної, кейнсіанської та поведінкової моделей; абстрактно-логічний метод – для формування узагальнених висновків.

Результати. У статті систематизовано три основні теоретичні підходи: неокласичний, що трактує інституціоналів як фактор ефективності та ліквідності; кейнсіанський, який акцентує на їхній стабілізуючій ролі у періоди криз; поведінковий, що підкреслює ризики «стадної поведінки» та можливість посилення волатильності. Виявлено, що вплив інституційних інвесторів може бути як стабілізуючим, так і дестабілізуючим, залежно від регуляторної бази та інвестиційних стратегій.

***Перспективи.** Отримані результати узгоджуються з висновками зарубіжних дослідників, які акцентують на необхідності гармонізації регуляторної політики та інтеграції ESG-стратегій. Подальші наукові пошуки доцільно спрямувати на формування концептуальної моделі участі інституціоналів у розвитку українського фондового ринку та оцінку їхнього внеску у процеси євроінтеграції.*

***Ключові слова:** інституційні інвестори, фондовий ринок, теоретичні моделі, стабільність, ліквідність, поведінкова економіка, регуляторна політика.*

Вступ.

Фондовий ринок є важливою складовою фінансової системи, що забезпечує мобілізацію капіталу, ефективний розподіл ресурсів та формування інвестиційних потоків. У цьому контексті інституційні інвестори виступають системоутворюючими суб'єктами, які здатні впливати на ліквідність, стабільність та якість корпоративного управління. Їхня діяльність має стратегічне значення для розвитку економіки, адже саме вони акумулюють значні обсяги коштів та здійснюють їхнє розміщення у фінансові інструменти від імені клієнтів.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що в умовах глобалізації та євроінтеграції роль інституціоналів значно зростає. Вони стають не лише джерелом довгострокових інвестицій, а й чинником стабілізації фінансових ринків у періоди кризових явищ. Водночас існують проблеми, пов'язані з надмірною концентрацією активів, ризиком «стадної поведінки» та недостатньою диверсифікацією інвестиційних стратегій.

Для України питання розвитку інституційних інвесторів є особливо актуальним. Національний фондовий ринок характеризується низьким рівнем капіталізації, слабкою інфраструктурою та недостатньою довірою населення до фінансових інструментів. Це створює потребу у формуванні концептуальної моделі участі інституціоналів, яка б враховувала міжнародний досвід та особливості національної економіки.

Невирішеними залишаються питання визначення оптимальної ролі інституційних інвесторів у забезпеченні стабільності ринку, їхнього впливу на корпоративне управління та можливостей адаптації зарубіжних практик до українських реалій. Саме ці аспекти визначають наукову новизну та практичну значущість дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Проблематика ролі інституційних інвесторів у розвитку фондового ринку є предметом активних наукових дискусій як в Україні, так і за кордоном. У працях Пластуна В. Л., Федорович І. М. та Ярмішка А. О. підкреслюється значення пенсійних фондів для стабільності фінансової системи та формування довгострокових інвестиційних потоків. Водночас акцентується на проблемах низької капіталізації та фрагментарності нормативної бази, що стримує розвиток інституційного сегмента в Україні [1; 2; 3].

Згідно зі звітом OECD за 2025 рік, інституційні інвестори стали ключовими власниками публічного капіталу на більшості розвинених ринків. Так, у США вони контролюють близько 65% акцій публічних компаній, у Великій Британії – 59%, а в країнах ЄС та G20 їхня частка перевищує 30%. Концентрація власності серед найбільших інституціоналів посилює їхній вплив на корпоративне управління та стратегічні рішення компаній. Водночас зростання активів під управлінням найбільших керуючих компаній на 84% протягом останнього десятиліття підтверджує посилення їхньої ролі у глобальній фінансовій системі. Особливе значення має їхня участь у впровадженні ESG-стратегій, адже саме інституціонали дедалі частіше виступають драйверами сталого розвитку [4].

Дослідження Escobar-Saldivar L. J. та співавторів доводить, що покращення ESG-рейтингів компаній позитивно впливає на прибутковість акцій та знижує їхню волатильність, що підтверджує стратегічну роль інституціоналів у формуванні сталого ринку [5].

В українському контексті аналітика УАІБ свідчить про поступове зростання активів небанківських фінансових установ, однак їхня участь у корпоративному управлінні залишається

обмеженою. У статті Харабари В. М., Грешко Р. І., Харабари В. І. зазначається, що війна та економічні потрясіння призвели до падіння обсягів торгів цінними паперами та низького рівня довіри населення до фінансових інструментів. Це ускладнює розвиток інституційного сегмента та потребує гармонізації регуляторної бази з європейськими стандартами [6].

Таким чином, наукові джерела підтверджують значний вплив інституційних інвесторів на ефективність фондового ринку, проте засвідчують відсутність комплексної моделі їхньої участі в Україні. Це визначає актуальність подальших досліджень, спрямованих на розроблення концептуальної моделі інтеграції інституціоналів у національну фінансову систему.

Мета.

Метою статті є комплексний аналіз теоретичних моделей, що пояснюють роль інституційних інвесторів у функціонуванні фондового ринку, а також систематизація наукових підходів до визначення їхнього впливу на стабільність та ліквідність фінансової системи. Окрім цього, дослідження спрямоване на виявлення стабілізуючих і дестабілізуючих ефектів діяльності інституціоналів у межах неокласичної, кейнсіанської та поведінкової парадигм, визначення їхнього значення для розвитку корпоративного управління та формування довіри до ринку. Додатковою метою є узагальнення висновків щодо можливостей адаптації теоретичних моделей до українських реалій та розробка рекомендацій для удосконалення регуляторної політики й підвищення ефективності фондового ринку України.

Методологія дослідження.

Методологічною основою дослідження є сукупність загальнонаукових і спеціальних методів пізнання, що забезпечують комплексний підхід до аналізу ролі інституційних інвесторів у функціонуванні фондового ринку.

У роботі застосовано системний підхід, який дозволив розглядати інституційних інвесторів як цілісну групу суб'єктів фінансової системи, що впливають на ліквідність, стабільність та корпоративне управління.

Для узагальнення теоретичних положень і концепцій, що пояснюють функції інституціоналів, використано методи аналізу і синтезу, індукції та дедукції. Це дало змогу структурувати наукові підходи та визначити ключові аспекти їхнього впливу на ринок.

Метод порівняльного аналізу застосовано для зіставлення трьох основних моделей – неокласичної, кейнсіанської та поведінкової – з метою виявлення їхніх сильних і слабких сторін, а також визначення умов, за яких вони можуть бути адаптовані до українських реалій.

Абстрактно-логічний метод використано для формування узагальнених висновків і обґрунтування доцільності комплексного підходу до оцінки ролі інституціоналів у забезпеченні стабільності фондового ринку.

Інформаційну базу дослідження становили наукові публікації вітчизняних і зарубіжних учених, аналітичні звіти міжнародних організацій (OECD, EFAMA), а також статистичні матеріали Української асоціації інвестиційного бізнесу (УАІБ). Це забезпечило достовірність та наукову обґрунтованість отриманих результатів.

Результати.

У структурі сучасного фінансового ринку інституційні інвестори відіграють роль системних агентів, які забезпечують стабільність, ліквідність та довгострокову капіталізацію. Їхня діяльність має стратегічне значення для формування ефективної моделі фондового ринку, оскільки саме вони здатні акумулювати значні обсяги коштів та здійснювати їх розміщення у фінансові інструменти від імені своїх клієнтів [1; 4]. Це відрізняє їх від роздрібних інвесторів, які діють переважно в межах індивідуальних рішень і мають обмежений вплив на ринкову структуру.

До основних категорій інституційних інвесторів належать пенсійні фонди, страхові компанії

та інвестиційні фонди [7]. Пенсійні фонди забезпечують довгострокове інвестування, формуючи стабільний попит на цінні папери та підтримуючи ринкову сталість. Отримані результати підтверджують висновки Пластуна В. Л. [1] та Ярмішка А. О. [3] щодо ролі пенсійних фондів, але доповнюють їх акцентом на необхідності гармонізації регуляторної бази з європейськими стандартами.

Страхові компанії, у свою чергу, інвестують резерви, створюючи додаткову ліквідність і сприяючи розвитку корпоративного сектору [8]. Інвестиційні фонди – як пайові, корпоративні, так і ETF – відіграють роль інструментів диверсифікації ризиків, забезпечуючи доступ до інвестицій широкому колу учасників ринку [9].

Інституціонали мають низку переваг, що робить їх ключовими гравцями фінансової екосистеми. По-перше, це професійна аналітика та системне управління портфелями. По-друге, їхні стратегії здебільшого зорієнтовані на довгострокову віддачу, що знижує спекулятивний тиск на ринок. По-третє, завдяки масштабам активів та володінню контрольними пакетами, інституціонали можуть впливати на корпоративну політику компаній-емітентів – від дотримання ESG-принципів до трансформації бізнес-моделей [8]. Наші висновки узгоджуються з результатами Escobar-Saldivar L.J. та співавторів [5], підтверджуючи стратегічну роль інституціоналів у впровадженні ESG-стратегій, але додатково підкреслюють їх значення для євроінтеграційних процесів України.

Окрім цього, інституційні інвестори відіграють важливу роль у формуванні інвестиційної культури та довіри до ринку. Їхня участь створює сигнал для менш обізнаних учасників: присутність великих гравців часто сприймається як маркер надійності, що стимулює мобілізацію приватного капіталу.

Таким чином, інституціонали є не просто великими гравцями, а архітекторами фінансової екосистеми, здатними формувати якісні параметри ринку – від корпоративного управління до стратегічної стійкості. Важливим підтвердженням цього є положення Директиви Європейського парламенту і Ради (ЄС) 2022/2464 щодо корпоративної звітності про сталий розвиток (CSRD), яка у 2025-2026 роках була змінена та доповнена новими редакціями, що посилюють вимоги до прозорості, інтеграції ESG-стратегій та відповідальності інституційних інвесторів [10].

В українському контексті дослідження Голюка В. Я., Кузьмінського В. З. та Чумаченко О. Г. [11] підкреслюють, що війна та економічні потрясіння призвели до падіння обсягів торгів і низького рівня довіри населення до фінансових інструментів. У статті Калач Г. М. [12] наголошується на важливості модернізації фондового ринку через удосконалення регуляторної бази та розширення спектра фінансових інструментів.

Ярмішко А. О. [3] акцентує на низькому рівні капіталізації та обмеженій участі інституціоналів у корпоративному управлінні. Отримані результати підтверджують дані УАІБ щодо обмеженої участі небанківських установ у корпоративному управлінні, але водночас демонструють потенціал інституціоналів як агентів трансформації за умови модернізації нормативного та інфраструктурного середовища.

Окрему увагу заслуговує венчурний сегмент: аналітика InVenture показує, що український венчурний ринок поступово відновлюється, особливо у сферах оборонних технологій та ІТ, що створює нові можливості для інституційних інвесторів як драйверів інноваційного розвитку [13].

У науковій літературі простежується різноманітність підходів до оцінки впливу інституційних інвесторів на стабільність фондового ринку. Одні дослідники наголошують на їхній стабілізуючій ролі, інші ж акцентують на потенційних ризиках дестабілізації [1; 4; 14]. Така неоднозначність свідчить про складність і багатогранність їхньої участі у фінансовій системі та підкреслює потребу у комплексному аналізі.

Неокласична модель розглядає інституційних інвесторів як раціональних економічних агентів, що діють на основі логіки максимізації прибутку та мінімізації ризиків [15]. Вони володіють значними фінансовими ресурсами, професійними знаннями та аналітичними інструментами, що дозволяє їм ефективно оцінювати ринкову інформацію та приймати обґрунтовані інвестиційні

рішення. Завдяки своїй активності інституційні інвестори сприяють оптимальному розподілу капіталу між різними секторами економіки, спрямовуючи кошти туди, де очікується найвища віддача. Це, у свою чергу, забезпечує формування рівноважних цін на фінансові активи, оскільки їхні дії відображають баланс попиту та пропозиції на ринку.

Крім того, їхня участь у фінансовій системі підтримує загальну стабільність ринку, адже великі інституційні гравці здатні згладжувати коливання, забезпечувати ліквідність та виступати своєрідними «якорями» для індивідуальних інвесторів. Таким чином, у межах неокласичної парадигми інституційні інвестори виконують ключову роль у забезпеченні ефективності та стійкості фінансової системи [16].

Інституційна модель робить акцент на визначальній ролі формальних правил, норм та регуляторних рамок, які забезпечують упорядкованість і передбачуваність функціонування фінансового ринку. У цьому підході ключове значення мають інституційні інвестори, адже вони виступають не лише активними учасниками ринку, а й своєрідними гарантами його стабільності та довіри. Їхня участь сприяє підвищенню прозорості корпоративного управління, оскільки великі інвестори зацікавлені у чіткому розкритті інформації та дотриманні стандартів звітності. Це, у свою чергу, формує дисципліну серед емітентів, які змушені дотримуватися високих вимог до фінансової та управлінської діяльності, щоб залишатися привабливими для інституційних капіталовкладень.

Крім того, інституціонали забезпечують дотримання регуляторних вимог, адже їхня діяльність тісно пов'язана із контролем з боку державних органів та міжнародних стандартів. Таким чином, інституційна модель підкреслює, що саме через систему правил і норм формується довіра до ринку, а інституційні інвестори стають ключовими агентами, які підтримують його легітимність, стабільність та ефективність.

Третій підхід має нейтральний характер і ґрунтується на припущенні, що інституційні інвестори застосовують широкий спектр різноманітних стратегій інвестування – від консервативних до агресивних. Оскільки ці стратегії часто мають протилежний вплив на ринок, вони взаємно нейтралізують одна одну. У результаті загальна поведінка інституційних інвесторів не створює вираженого дестабілізуючого ефекту, а ринок зберігає відносну рівновагу попиту та пропозиції [1]. Такий підхід підкреслює, що навіть за умов активної участі великих гравців ринок може залишатися збалансованим завдяки різноманітності їхніх інвестиційних стратегій.

Для систематизації теоретичних підходів до визначення ролі інституційних інвесторів у функціонуванні фондового ринку доцільно узагальнити їх у вигляді трьох моделей – неокласичної, інституційної та поведінкової. Кожна з них відображає специфіку впливу інституціоналів на стабільність, ліквідність та ефективність ринку, а також різні механізми взаємодії між учасниками фінансової системи.

Таблиця 1. Моделі поведінки інституційних інвесторів*

Модель	Ключові характеристики
Неокласична	- Максимізація прибутку - Ефективні ринки - Раціональні очікування
Інституційна	- Корпоративне управління - ESG-інвестування - Довгострокові цілі
Поведінкова	- Поведінкові упередження - Емоції та ризики - Нестабільність ринків

*Джерело: сформовано автором.

Як видно з табл. 1, неокласична модель акцентує на раціональній поведінці інвесторів і максимізації прибутку, інституційна – на регуляторних механізмах, корпоративному управлінні та ESG-інвестуванні, тоді як поведінкова підкреслює вплив психологічних факторів і ризиків «стадної поведінки». Така класифікація дозволяє комплексно оцінити як стабілізуючі, так і дестабілізуючі ефекти діяльності інституціоналів у сучасній фінансовій системі.

Інституційні інвестори не лише забезпечують ліквідність та стабільність ринку, а й формують інвестиційну культуру та довіру до фінансових інструментів. Їхня активна присутність слугує сигналом для менш досвідчених учасників, адже великі гравці сприймаються як маркер надійності, що стимулює залучення приватного капіталу. У такий спосіб інституціонали виступають архітекторами фінансової екосистеми, здатними впливати на якість корпоративного управління та стратегічну стійкість ринку. В українському контексті це підтверджується дослідженнями про сучасний стан фондового ринку, де наголошується на необхідності підвищення ролі інституційних інвесторів у мобілізації капіталу та відновленні довіри населення [11].

У європейському вимірі їхня діяльність дедалі більше інтегрується з вимогами сталого розвитку, що закріплено у Директиві ЄС 2022/2464 (CSRD) та її консолідованій редакції 2026 року, яка посилює вимоги до прозорості та ESG-орієнтованих стратегій [10].

Для підтвердження тенденції зростання активів інституційних інвесторів побудовано графік із трендовою лінією, що відображає стабільний приріст протягом останнього десятиліття. Для наочності на рис. 1 наведено динаміку активів 20 найбільших керуючих компаній у 2015-2024 роках.

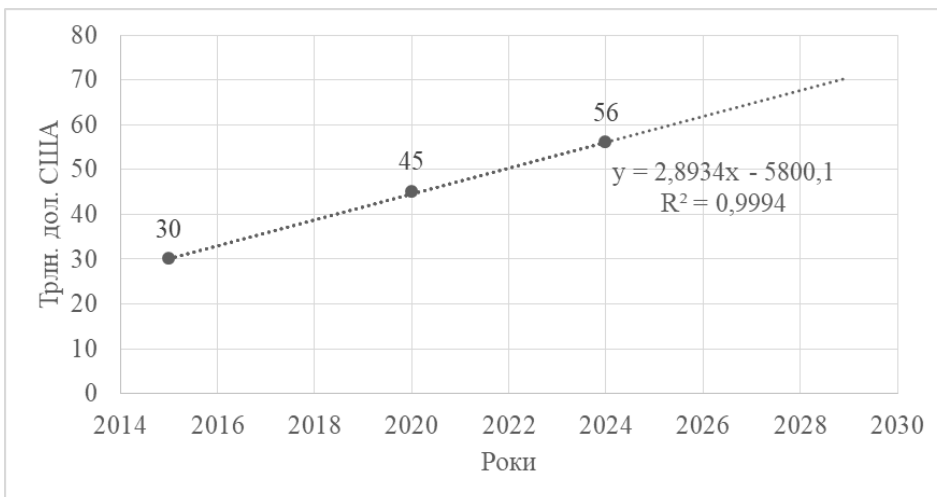

Рис. 1. Динаміка активів інституційних інвесторів (OECD, 2015-2024 рр.)*

*Джерело: складено автором за даними [4].

Як видно з рис. 1, трендова лінія підтверджує стійке зростання активів інституціоналів: від 30 трлн дол. США у 2015 році до 56 трлн дол. США у 2024 році. Це свідчить про посилення їхньої ролі у глобальній фінансовій системі та підтверджує стратегічне значення інституціоналів для стабільності та розвитку фондових ринків.

Таким чином, інституційні інвестори мають подвійний характер впливу: з одного боку, вони можуть виступати потужним фактором стабільності, забезпечуючи ліквідність, прогнозованість та довгострокову підтримку ринку; з іншого боку, їхня концентрація капіталу та схильність до певних інвестиційних практик може стати джерелом волатильності, особливо у кризових умовах чи за наявності спекулятивних тенденцій [14; 16]. Це підтверджує необхідність комплексного аналізу

їхньої ролі у функціональній моделі фондового ринку, який має враховувати не лише економічні, а й поведінкові аспекти. Для регуляторної політики це означає потребу у створенні механізмів моніторингу та контролю, що дозволяють своєчасно реагувати на потенційні ризики, а також у розвитку інструментів, які стимулюють прозору та відповідальну діяльність інституційних інвесторів [16].

Висновки і перспективи.

Проведене дослідження дозволило систематизувати основні теоретичні моделі, що пояснюють роль інституційних інвесторів у функціонуванні фондового ринку. У межах неокласичної парадигми інституціонали розглядаються як раціональні економічні агенти, які забезпечують ефективність ринку, оптимальний розподіл капіталу та підтримку ліквідності. Інституційна модель акцентує на значенні формальних правил і регуляторних рамок, у межах яких інституційні інвестори стають гарантами прозорості, корпоративної дисципліни та довіри до ринку. Поведінковий підхід підкреслює різноманітність стратегій інституціоналів, що може як стабілізувати, так і дестабілізувати ринок, особливо у кризових умовах.

Отримані результати підтверджують подвійний характер впливу інституційних інвесторів: з одного боку, вони є потужним фактором стабільності, з іншого – їхня концентрація капіталу та схильність до певних інвестиційних практик може посилювати волатильність. Це свідчить про необхідність комплексного підходу до аналізу їхньої ролі, який враховує не лише економічні, а й поведінкові аспекти.

Міжнародний досвід OECD свідчить, що інституційні інвестори не лише забезпечують ліквідність і стабільність, але й стають ключовими драйверами впровадження ESG-стратегій. Для України важливо врахувати ці тенденції при гармонізації регуляторної політики та розвитку фондового ринку.

У контексті України особливої актуальності набуває питання гармонізації регуляторної політики з європейськими стандартами, розвитку інфраструктури фондового ринку та формування довіри населення до фінансових інструментів. Інституційні інвестори можуть стати ключовими агентами трансформації фінансової системи, якщо буде забезпечено належне нормативне та інституційне підґрунтя.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці концептуальної моделі участі інституціоналів у розвитку фондового ринку України, оцінці їхнього впливу на процеси євроінтеграції, а також у дослідженні ролі ESG-стратегій у формуванні сталого ринку. Важливим напрямом є аналіз поведінкових факторів у прийнятті інвестиційних рішень в умовах невизначеності та кризових явищ, що дозволить більш повно оцінити потенціал інституційних інвесторів як стабілізаторів фінансової системи. Подальші дослідження мають бути спрямовані на моделювання впливу інституціоналів у кризових умовах та оцінку їхньої ролі у відновленні економіки.

Список використаних джерел

1. Пластун В. Л. Особливості впливу інституційних інвесторів на стабільність фондового ринку. *Фінансовий простір*. 2013. №1 (9). С. 62-67. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4c5315c8-5592-4f15-821f-694ec58207b1f/content>. (дата звернення: 22.12.2025).
2. Федорович І. Проблеми та перспективи розвитку діяльності інституційних інвесторів на фінансовому ринку України. *Світ фінансів*. 2017. Вип. 3 (52). С. 73-82 URL: <https://api.dspace.wunu.edu.ua/api/core/bitstreams/da40b205-ba69-4ccb-9c60-ab32c8233344/content>. (дата звернення: 22.12.2025).
3. Ярмішко А.О. Фондовий ринок України: аналіз чинників та шляхи модернізації. *European scientific journal of Economic and Financial innovation* №2 (14) 2024. URL: <http://doi.org/10.32750/2024-0234>. (дата звернення: 22.12.2025).
4. OECD. Institutional Investor Engagement and Stewardship. *OECD Publishing, Paris*. 2025. URL: <https://doi.org/10.1787/a4902cee-en>. (дата звернення: 22.12.2025).

5. Escobar-Saldívar, L. J., Villarreal-Samaniego, D., & Santillán-Salgado, R. J. The Effects of ESG Scores and ESG Momentum on Stock Returns and Volatility: Evidence from U.S. Markets. *Journal of Risk and Financial Management*. 2025. №18 (7), 367. URL: <https://doi.org/10.3390/jrfm18070367>. (дата звернення: 22.12.2025).
6. Харабара В. М., Грешко Р. І., Харабара В. І. Фондовий ринок України: стан, актуальні проблеми та перспективи. *Молодий вчений*. 2024. №6 (130). С. 195-200. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/download/6233/609>. (дата звернення: 22.12.2025).
7. OECD. OECD Institutional Investors Statistics 2020. *OECD Publishing, Paris*. 2020 URL: <https://doi.org/10.1787/9a827fb7-en>. (дата звернення: 22.12.2025).
8. EFAMA. Fact Book 2023: Trends in European Investment Funds. Brussels: European Fund and Asset Management Association, 2023. 326 p. URL: https://www.efama.org/sites/default/files/files/Fact%20Book%202023_lowres.pdf. (дата звернення: 22.12.2025).
9. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Інформаційна довідка про стан розвитку фондового ринку України. Київ: НКЦПФР, 2024. 21 с. URL: https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2024/05/informatsiina_dovidka_za_kviten-2024_-1.pdf. (дата звернення: 22.12.2025).
10. Директива ЄС 2022/2464 від 14 грудня 2022 р. (консолідований текст станом на 18 березня 2026 р.). *Офіційний вісник ЄС*. L 322; L 794; L 470. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02022L2464-20260318>. (дата звернення: 22.12.2025).
11. Голук В.Я., Кузьмінський В. З., Чумаченко О.Г. Сучасний стан фондового ринку України та перспективи його розвитку. *Економіка та суспільство*. 2024. №64. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-96>. (дата звернення: 22.12.2025).
12. Калач Г.М. Цифрова трансформація фондового ринку. *Науковий вісник Ужгородського Університету. Серія Економіка*. 2018. Випуск 2 (52). URL: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2018.2\(52\).171-177](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2018.2(52).171-177). (дата звернення: 22.12.2025).
13. InVenture. Мінцифри запускає венчурний механізм для мобілізації мільярдів великого бізнесу – Diia City Invest. *InVenture*. 2026. URL: <https://inventure.com.ua/uk/news/ukraine/mincifri-zapuskaye-venchurnij-mehanizm-dlya-mobilizaciyi-milyardiv-velikogo-biznesu-diia-city-invest>. (дата звернення: 22.12.2025).
14. Сторонянська І.З., Бенювська Л.Я. Поведінкові фактори у прийнятті фінансово-економічних рішень суб'єктами економіки в умовах невизначеності. *Фінанси України*. 2022. №6. С. 112-128. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2022.06.112>. (дата звернення: 22.12.2025).
15. Davis E. P., Steil B. *Institutional Investors*. Cambridge, MA; London: MIT Press, 2001. 524 p.
16. Fukami K., Blume D., Magnusson C. Institutional investors and stewardship. *OECD Corporate Governance Working Papers*. Paris: *OECD Publishing*, 2022. №25. URL: <https://doi.org/10.1787/1ce75d38-en>. (дата звернення: 22.12.2025).

Статтю отримано: 28.12.2025 / Рецензування 13.02.2026 / Прийнято до друку: 30.04.2026

Halina Honchar

Ph.D. (in Economics), Associate Professor, Associate Professor
Department of Fundamental and Specialized Disciplines
Chortkiv Education and Research Institute of Entrepreneurship and Business
of West Ukrainian National University
Chortkiv, Ukraine

E-mail: h.honchar@wunu.edu.ua

ORCID: 0000-0002-1484-1666

THEORETICAL MODELS OF THE ROLE OF INSTITUTIONAL INVESTORS IN THE FUNCTIONING OF THE STOCK MARKET

Abstract

Introduction. The stock market is a key element of the financial system, with institutional investors acting as its system-forming participants. Their activities determine the level of liquidity, stability, and effectiveness of corporate governance. The practical significance of the study lies in identifying the role of institutional investors in the recovery of the Ukrainian stock market under conditions of war and European integration processes, which makes them strategic agents of economic

transformation.

Methods. The methodological basis of the study is a systemic approach, which made it possible to consider institutional investors as an integral group of financial system participants. Methods of analysis and synthesis, induction and deduction were applied to generalize scientific provisions; comparative analysis was used to contrast neoclassical, Keynesian, and behavioral models; the abstract-logical method was employed to formulate generalized conclusions.

Results. The article systematizes three main theoretical approaches: the neoclassical, which interprets institutional investors as a factor of efficiency and liquidity; the Keynesian, which emphasizes their stabilizing role during crises; and the behavioral, which highlights the risks of "herd behavior" and the potential for increased volatility. It was found that the impact of institutional investors can be both stabilizing and destabilizing, depending on the regulatory framework and investment strategies.

Discussion. The obtained results are consistent with the findings of foreign researchers, who emphasize the need for harmonization of regulatory policy and integration of ESG strategies. Further research should focus on developing a conceptual model of institutional investors' participation in the development of the Ukrainian stock market and assessing their contribution to European integration processes.

Keywords: institutional investors, stock market, theoretical models, stability, liquidity, behavioral economics, regulatory policy.

References

1. Plastun, V.L. (2013). Osoblyvosti vplyvu instytutsiinykh investoriv na stabilnist fondovoho rynku [Features of the influence of institutional investors on the stability of the stock market]. *Finansovyi prostir*, 1 (9), 62–67. Retrieved from <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4c5315c8-5592-4f15-821f-694ec58207bf/content>. [in Ukr.].
2. Fedorovych, I. (2017). Problemy ta perspektyvy rozvytku diialnosti instytutsiinykh investoriv na finansovomu rynku Ukrainy [Problems and prospects of institutional investors' activity development in the financial market of Ukraine]. *Svit finansiv* [World of Finance], 3 (52), 73–82. Retrieved from <https://api.dspace.wunu.edu.ua/api/core/bitstreams/da40b205-ba69-4ccb-9c60-ab32c8233344/content> [in Ukr.].
3. Yarmishko, A.O. (2024). Fondovyi rynek Ukrainy: analiz chynnykiv ta shliakhy modernizatsii [The stock market of Ukraine: Analysis of factors and ways of modernization]. *European Scientific Journal of Economic and Financial Innovation*, 2 (14). Retrieved from <https://doi.org/10.32750/2024-0234> [in Ukr.].
4. OECD. (2025). Institutional investor engagement and stewardship. OECD Publishing. Retrieved from <https://doi.org/10.1787/a4902cee-en>.
5. Escobar-Saldívar, L.J., Villarreal-Samaniego, D., & Santillán-Salgado, R.J. (2025). The effects of ESG scores and ESG momentum on stock returns and volatility: Evidence from U.S. markets. *Journal of Risk and Financial Management*, 18 (7), 367. Retrieved from <https://doi.org/10.3390/jrfm18070367>.
6. Kharabara, V.M., Hreshko, R.I., & Kharabara, V.I. (2024). Fondovyi rynek Ukrainy: suchasnyi stan, problemy ta perspektyvy [The stock market of Ukraine: Current state, problems, and prospects]. *Molodyi vchenyi* [Young Scientist], 6 (130), 195–200. Retrieved from <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/download/6233/609>. [in Ukr.].
7. OECD. (2020). OECD institutional investors statistics 2020. OECD Publishing. Retrieved from <https://doi.org/10.1787/9a827fb7-en>.
8. EFAMA. (2023). Fact book 2023: Trends in European investment funds. Brussels: European Fund and Asset Management Association. Retrieved from https://www.efama.org/sites/default/files/files/Fact%20Book%202023_lowres.pdf
9. National Securities and Stock Market Commission of Ukraine. (2024). *Informatsiina dovidka pro stan rozvytku fondovoho rynku Ukrainy* [Information note on the state of development of the stock market of Ukraine]. Kyiv: NKTsPFR. Retrieved from https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2024/05/informatsiina_dovidka_zh_kviten-2024_-1.pdf.
10. European Union. (2022). Dyrektyva YeS 2022/2464 vid 14 hrudnia 2022 r. (konsolidovanyi tekst stanom na 18 bereznia 2026 r.) [Directive (EU) 2022/2464 of 14 December 2022 (consolidated text as of 18 March 2026)]. *Ofitsiinyi visnyk YeS* [Official Journal of the EU], 322; 794; 470. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02022L2464-20260318>.
11. Holiuk, V.Ya., Kuzminskyi, V.Z., & Chumachenko, O.H. (2024). Suchasnyi stan fondovoho rynku Ukrainy ta perspektyvy yoho rozvytku [Current state of the stock market of Ukraine and prospects for its development]. *Ekonomika ta suspilstvo* [Economy and Society], 64. Retrieved from <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-96>. [in Ukr.].

12. Kalach, H.M. (2018). Tsyfrova transformatsiia fondovoho rynku [Digital transformation of the stock market]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya «Ekonomika»* [Scientific Bulletin of Uzhhorod University, Series «Economics»], 2 (52). Retrieved from [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2018.2\(52\).171-177](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2018.2(52).171-177). [in Ukr.].

13. InVenture. (2026). The Ministry of Digital Transformation launches a venture mechanism to mobilize billions of big business – Diia City Invest. InVenture. Retrieved from <https://inventure.com.ua/uk/news/ukraine/mincifri-zapuskaye-venchurnij-mehanizm-dlya-mobilizaciyi-milyardiv-velikogo-biznesu-diiia-city-invest>.

14. Storonianska, I.Z., & Benovska, L.Ya. (2022). Povedinkovi faktory u finansovo-ekonomichnomu pryiniatti rishen v umovakh nevyznachenosti [Behavioral factors in financial and economic decision-making under uncertainty]. *Finansy Ukrainy* [Finance of Ukraine], 6, 112–128. <https://doi.org/10.33763/finukr2022.06.112>. [in Ukr.].

15. Davis, E.P., & Steil, B. (2001). *Institutional investors*. Cambridge, MA; London: MIT Press.

16. Fukami, K., Blume, D., & Magnusson, C. (2022). Institutional investors and stewardship. OECD Corporate Governance Working Papers, 25. Retrieved from <https://doi.org/10.1787/1ce75d38-en>.

Received: 12.28.2025 / Review 02.13.2026 / Accepted 04.30.2026

